

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' ויקהל תשפ"ב

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

ירושלים - 16:58 | 18:10

תל אביב - 17:14 | 18:13

חיפה - 17:06 | 18:11

טבריה ומגדל - 17:10 | 18:10

באר שבע - 17:15 | 18:12

התיקון שבשבירה

שיחה שנאמרה במוצאי שבת פר' כי תשא¹

לא היה יכול להשיג את אותו אפקט אם היה מחליט במקום לשבר את הלוחות, לגנוז אותם? רש"י שואל למה הוא שבר את הלוחות ועונה -

וישלך מידו וגו'. אמר, מה פסח שהוא אחד מן המצות, אמרה תורה כל בן נכר לא יאכל בו, התורה כולה כאן, וכל ישראל מומרים ואתננה להם? (שם ל"ב, י"ט)

בסדר, אבל למה לשבור? ישראל מומר לא יכול לאכול פסח אבל אין כאן היתר לשרוף תרומה וקדשים, אז מעשה אלוקים! ויותר בהקצנה - אם ירמיהו הנביא שניסה לגרום לנו, לעם ישראל, לחזור בתשובה, במקום לשכנע אותנו לחזור בתשובה, היה מחליט לשרוף בעצמו את בית המקדש, זה היה לגיטימי?! הרי רק המחשבה על זה מפחידה.

אלא מה תגידו, שאולי באמת זה היה כעס גדול של משה, כעס בלתי נשלט ח"ו? והרי התורה אומרת שזה לא היה כך. הקב"ה הרי אמר לו -

...פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וכתבת עליהם את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת (שם ל"ד, א')

וחז"ל אומרים - "יישר כחך ששיברת". ואגב, המשמעות של זה, כמו שמביא רש"י -

...שנשארו לבו לשבור הלוחות לעיניהם שנאמר ואשברם לעיניכם והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר אשר שברת יישר כחך ששברת. (רש"י, דברים ל"ד, י"ב)

אני לא אומר שישראל היו צריכים לקבל את הלוחות בסיטואציה של החטא שנוצרה, אבל למה לשבור?!

ומשמע מדברי חז"ל שלשבירה עצמה היה שבח גדול, כפי שראינו. כלומר בלוחות השבורים, בשבר עצמו היה השבח. זה לא היה רק כדי ליצור אפקט, כדי להשיג משהו. ואולי שיא השיאים - "לוחות ושברי לוחות מונחים בארון" אומרים חז"ל (מנחות צ"ט). בראשונים¹ כתוב "שמע מינה שהיתה שבירתם חביבה לפניו, דאי לא לא היה מצווה להניחם בארון, דאין קטגור נעשה סנגור". כלומר יש בשברי הלוחות נקודת שבח

האם גם אני יכול לחטוא בעגל?

במרכזה של פרשת כי תשא נמצאת פרשת חטא העגל והשלכותיה עד ימינו ועד בכלל, כמו שמפורש בפסוק -

... וביום פקודי ופקודתי עליהם חטאתם (שמות ל"ב, ל"ד)

חשוב לפתוח את הלימוד דווקא בכך, כי יש פה דבר יסודי ועמוק ואני מבקש לזרוק לנו בו אתגר. מי מבינינו יהיה מסוגל להעיד על עצמו שהוא יהיה מסוגל לשמוע ולראות היום את הקולות ואת הפיידים, להיות נוכח במעמד הר סיני, ויום למחרת הוא יהיה מסוגל לעבוד עבודה זרה, אבל של ממש?! מי שלא יכול להגיד 'אני' - נפסל מ'המשחק' שלנו, כי זה מעיד שהוא לא מבין את חטא העגל.

נוסיף לזה שאלה נוספת, קשה יותר - מי מאיתנו יכול להיות במעמד הר סיני הגדול ולמחרת לרצוח את חור, בנה של מרים, ממנהיגי ישראל? - זה סיפור חטא העגל! וצריך להבין את הסיפור הזה לעומקו אם אנחנו באמת רוצים להבין איך החטא ותיקונו מלווים אותנו פה היום, "כולנו חיים היום".

למה לשבור?

עיקר עיסוקנו יהיה בחטא דרך נקודה אחת, דרך החלטתו של משה רבנו לשבור את הלוחות. שבירת הלוחות. נסביר תחילה את הקושי בהחלטת משה לשבור את הלוחות. הוא יורד מהר סיני, אחרי ששמע כבר למעלה על כך שישראל -

סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוקה מארץ מצרים. (שמות ל"ב, ח')

ואז הוא מחליט לשבר את הלוחות. והלוחות הללו, רק שנזכור, "מעשה אלוקים המה". רק כדי לסבר את האוזן - אין ולא היה בשום שלב בהיסטוריה דבר נוסף אלוקי מוחשי כזה, כמו לוחות הברית. לא המקדש ולא קדש הקודשים, לא הכרובים ולא המנורה. כל אלו הם ציווי של הקב"ה ואנחנו עשינו את זה בידיים שלנו - בצלאל ואהליאב וכל חכם לב, ומשה הקים את המשכן. ואילו הלוחות - "מעשה אלוקים", עד כמה שאפשר להבין בכלל מה הכוונה בזה. והשאלה זועקת - האם משה רבנו

¹ חידושי הריטב"א (על שבת פ"ז), וכן ברשב"א (על עין יעקב שבת פ"ז), ברמב"ן (ב"ב ד':) ובר"ף על עין יעקב (שבת שם)

בסוגריים נשאל שאלה, ואולי נענה עליה בהמשך. כתוב "כי בושש משה לרדת מן ההר". הוא אחר. רש"י מסביר שהם טעו ביום או בחצי יום. האם לא היה שם אף אחד שיכול היה לטעון כלפיהם שהם טועים ושהחשבון שלהם לא מדויק? שהוא יגיע מחר? מה כל כך מסובך? למה אהרן לא אמר להם שכנראה משה רבנו התכוון שהלילה הקודם לא נחשב לספירה, ולכן זה עוד שש שעות שהוא יגיע? האם אופציה כזו בכלל לא עלתה? וכשמשעה יורד הוא רואה עגל ומחולות. ותוך כדי המחולות - האם הם לא חשבו להשאיר איזה מישהו אחד שיתצפת ויראה אולי משה כן יורד?! האופציה לא קיימת? הרי עד אתמול כולם האמינו במשה!

הקב"ה יסתדר גם בלי משה

נחזור למשך חכמה -

והמה כאשר ראו כי בושש משה, נפלו מאמונתם ובקשו לעשות להם עגל [לא חלילה במקום אלוקים אלא כדי] ולהוריד על הצורה ההיא רוח ממעל ולשפוט על זה כי הוא מרכבה לאלקות [כוונתם היתה לטוב, שהעגל יהיה מרכבה לאלוקות, והלוגיקה שלהם פשוטה - אף אדם לא יכול לחזור משם. משה מת, ואם כך אין אדם שיהיה מרכבה ויעביר לנו את האלוקות. אנחנו רוצים אלוקות. מאד. ולכן אף אדם לא יעשה זאת אלא נקח עגל ואגב - הנה זה הצליח להם. הם השליכו זהב ויצא תבנית שור אוכל עשב] והוא המשגיח בעולם השפל [שכוחו מגיע מהקב"ה] והוא העלם ממצרים וזה ה' גם חטא עגלי ירבעם יעו"ש היטב למתבונן.

ועכשיו נראה מה אמר על זה משה -

וע"ז צווח משה ככרוכיא: "האם תדמו כי אני ענין ואיזו קדושה בלתי מצות ד'?! [הרי כל בוחי הוא בגלל שהקב"ה ציווה עלי. בלי הציווי שלו אני בול עץ, דומם. אני הצינור, הסרסור, שצריך להביא את התורא אבל בלי הציווי הזה?], עד כי בהעדר כבודי עשיתם לכם עגל, חלילה גם אני איש כמכם, והתורה אינה תלויה בי, ואף אם לא באתי היתה התורה במציאותה בלי שנוי חלילה...

קשה לומר את זה אבל זה מה שאומר המשך חכמה - אתם אומרים שמה מת? אז הוא מת. מה אפשר לעשות? אבל התורה קיימת גם בלי משה! התורה קיימת מפני שהקב"ה מצווה להביא אותה וכפי שציווה העל משה מעכשיו הוא יצווה על כל אחד ואחד מכם.

והראיה כי ל"ח שנה שהיו נזופים במדבר לא היה הדבור מתיחס למשה ואל תדמו כי המקדש והמשכן המה ענינים קדושים בעצמם, חלילה. השי"ת שורה בתוך בניו [הוא שורה לא בתוך המקדש אלא בתוך ישראל], ואם המה כאדם עברו ברית, הוסר מהם כל הקדושה והמה ככלי חול באו פריצים ויחללוה וטיטוס נכנס לקה"ק וזונה עמו ולא ניזוק, כי הוסר קדושתו [ברגע שבני ישראל עברו על הברית והקב"ה אינו שורה בתוכם ממילא לא עוברת שכינה גם למקדש ולכן אבני קדש הקודשים הם אבנים בלבד. מוצג ארכיאולוגי.

שמאותה שניה של השבירה צריך להזכיר אותו באופן תמידי. גם מה שאומר רש"י בהמשך, שמשה שבר את הלוחות באותו שושבין שקרע את הכתובה -

... משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו עם השפחות, מתוך קלקול השפחות יצא עליה שם רע, עמד שושבינה וקרע כתובתה, אמר, אם יאמר המלך להורגה, אומר לו עדיין אינה אשתך, בדק המלך ומצא שלא היה הקלקול אלא מן השפחות, נתרצה לה, אמר לו שושבינה, כתוב לה כתובה אחרת שנקרעה הראשונה, אמר לו המלך, אתה קרעת אותה, אתה קנה לה נייר אחר ואני אכתוב לה בכתב ידי, כן המלך זה הקב"ה, השפחות אלו ערב רב, והשושבין זה משה, ארוסתו של הקב"ה אלו ישראל, לכך נאמר פסל לך. (רש"י, שם ל"ד, א')

אז המשל ברור ומובן, אבל עדיין - למה צריך לשמור את הקרעים של הכתובה הזו ועוד בארון שב'מרכז הסלון'?! - כלומר יש לשבירה, כך מסתבר, חביבות מופלאה שממשיכה להוביל אותנו תמיד, הארון שגנוז במעמקי הר הבית ואי"ה יגלה מהרה אלינו יש בו את הלוחות ואת שבירי הלוחות. כל זה מחייב הבנה.

'אין בנברא קדושה בעצם'

אני מבקש לפתוח בדבריו המדהימים של ה"משך חכמה"² ומהם להמשיך לקומה נוספת אלינו. הוא אומר דבר שיישמע מוזר קצת בתחילה. הלוחות שנמצאים בסופו של דבר בארון הם הלוחות שפסל משה רבנו, מעשה אדם, לצד שבירי הלוחות שהם שבירי לוחות מעשה אלוקים -

ולהורות כי הראשונים אשר מעשה אלקים המה כמשמעו הוא בכבודו עשאן, רש"י, המה שבורים ולוחות שפסל משה המה השלמים, להראות כי אין בנברא קדושה בעצם רק מצד שמירת ישראל התורה כפי רצון הבורא ית"ש הקדוש, הנמצא האמיתי, הבורא הכל ית"ש וזכרו. (משך חכמה כי תשא)

במילים הללו חתם המשך חכמה את דבריו ואני מבקש להסביר אותם; למרות שנדמה לנו, הרי שאין שום דבר בעולם שיש לו קדושה עצמית, אלא רק הקב"ה, והוא ייחס את התורה אליו ואמר שקודשא בריך הוא והתורה חד, ולכן הם מחויבי המציאות, וכל קדושה שהקב"ה נתן בעולם - המקדש, קדש הקדשים, ירושלים, משה רבנו, הלוחות - היא קדושה של נברא, ואין שום מקום לא של עבודה ולא של כניעה לנברא.

לבני האדם יש קושי גדול עם זה וזה מביא אותם לייצר כל מיני דברים בעולם שיש להם כביכול ערך עצמי, קדושה עצמית. קדושה יש רק לבורא ית"ש. הקושי של עם ישראל היה "כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו". ואפשר להבין בקלות מאד את הסברה שלהם - משה עלה להר לארבעים יום וארבעים לילה מיד אחרי שהעם הזה ראה את הקולות ואת הלפידים ואת השופר, והם נעו ועמדו מרחוק והרגישו שהם עומדים למות. משה רבנו הוא היחיד בעולם שיכול לעלות ולהיכנס אל תוך הערפל. העם רואה את זה ומאמין בו - והנה הוא לא יורד.

² דוינסק (לטביה) והתפרסם בשני חיבוריו "המשך חכמה" על התורה וה-"אור שמח", על הרמב"ם.

² רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק צ"ל, מגדולי רבני מזרח אירופה (תר"ג, 1843 - ד' אלול תרפ"ו, 14 באוגוסט 1926), היה רבה הליטאי של העיירה

שבירת הלוחות - שבירת האגו של ישראל

הדברים הללו מופלאים וצריך להעמיק בהם אבל עכשיו אנחנו צריכים להיכנס לשלב הבא. למה ישראל, שעמדו על הר סיני, לא הבינו את כל זה? למה ישראל שראו את הקולות ושמעו מפי הגבורה "אנכי ה' אלוקיך" ו-"לא יהיה לך" לא הבינו את זה? נשים לב לדברי המשך חכמה - שגם אם משה מת, הקב"ה יעביר את התורה דרך כל אחד ואחת מאיתנו, אבל צריך להבין אף יותר - אם הם לא קלטו את זה, אז איפה אני? יש כאן משהו עמוק מאד שצריך לתפוס אותו.

שאלנו קודם על חטא העגל, שגם מבחינת הסיטואציה שלו הוא מוזר. העם ראה כי בושש משה לרדת ולבוא. זו הסיבה לחטא. ואנחנו חוזרים ושואלים - אהרן, חור, שבעים הזקנים, בצלאל שיש לו רוח חכמה ודעת לבנות עוד מעט את המשכן - אף אחד מהם לא יכול היה לבוא לעם ישראל ולטעון לסברה שאולי היתה פה טעות בחשבון הימים?! נדמה שכל אחד מאיתנו, בחברותא שלו, יכול לבוא ולנסות לטעון את זה. וזו הסיבה, מפורשות על פי התורה, לחטא - שהם חשבו שמשה מת בגלל האיחור!

נשאל את זה באופן קדום אף יותר מהמשך חכמה - אז מי קבע שאם משה אחר זה אומר שהוא מת? האם אין עוד אופציה? יש פה נקודה נוספת על הרעיון שהביא המשך חכמה, שיחד איתו יתנו לנו הבנה של עולם שלם. את הרעיון הבא מפתח הרבי מליובאוויטש זיע"א בשיחה מדהימה³, ובו ניתן לראות את עצמנו בסיפור מעמד הר סיני וחטא העגל.

בשבירת הלוחות ביקש משה לשבור לא רק את הלוחות אלא גם אותנו. מי ששם לב לפרשה מגלה שהיא עוסקת בעצם מתחילתה ועד סופה בהשראת השכינה שבעקבות החטא והתיקונים, שבירת הלוחות והעונשים ונטיית משה את אהלו מחוץ למחנה, ותפילותיו של משה - לא רק שלא ירדנו בהשראתה אלא אף עלינו בה. זה מופיע כמה וכמה פעמים; משה רבנו פונה את הקב"ה אחרי החטא ואומר לו -

וּבְמַה יִדְעֶה אֲפֹאֵה כִּי מִצְאֵתִי תָּן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הַלְוֵא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמֶּךָ מִכָּל הָעַם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. (שמות ל"ג, ט"ז)

ומסביר שם רש"י -

ובמה יודע אפוא. יודע מציאת החן, הלא בלכתך עמנו, ועוד דבר אחר אני שואל ממך, שלא תשרה שכינתך עוד על אומות עובדי אלילים: **ונפלינו אני ועמך.** ונהיה מובדלים בדבר הזה מכל העם, כמו והפלה ה' בין מקנה ישראל וגו' (שמות ט, ד).

פרס על שבירת הלוחות

כלומר, משה מבקש לא רק שעם ישראל יהיה מובדל מכל העמים אלא הוא מבקש הבטחה שהוא לא ישרה עוד את שכינתו על אומות העולם אלא רק עלינו. נאמנות מוחלטת של הקב"ה לעם ישראל, כדי שאף דת מטופשת לא תוכל לבוא בעתיד ולטעון שהיא החליפה אותנו ויש להם שכינה וכיו"ב,

הקדושה נובעת רק מכך שהקב"ה מצווה ודרכך השכינה שורה]. ויותר מזה הלוחות מכתב אלקים, גם המה אינם קדושים בעצם [אלא קדושתם היא] רק בשבילכם, וכאשר זנתה כלה בתוך חופתה המה נחשבים לנבלי חרס ואין בהם קדושה מצד עצמם, [וכל קדושתם היא] רק בשבילכם שאתם שומרים אותם. סוף דבר אין שום ענין קדוש בעולם ויוחס לו העבודה והכניעה, רק השי"ת שמו הוא קדוש במציאותו המחויבת ולו נאווה תהלה ועבודה, וכל הקדושות המה מצד צווי שצוה הבורא לבנות משכן לעשות בו זבחים וקרבתות לשם הי"ת בלבד, והכרובים חלילה אין להם עבודה ושום מחשבה וענין, רק זהו כמו הקברניט רוצה לדעת הרוח לאן נוטה עושה תורן, כן עשה הבורא יתברך סימנים וציונים להודיע אם ישראל עושין רצונם של מקום בזמן שפניהן איש אל אחיו כו' ודו"ק. ולכן אין בארון רק לוחות והס"ת והכרובים המה מבחוץ על הכפורת לא בארון רק שמורים למציאות המלאכים כמבואר במורה ח"ג פרק מ"ה.

וזהו "ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות" [וראה כי גדל טעותן עד אשר לא חשבוהו לספק כלל כי לא רצו לעמוד, אולי ירד משה ולהביט מרחוק על ביאתו, רק היו משוקעין בטעותם בתועבות העגל אשר חשבוהו לאלקי] הבין [משה] טעותן ויחר אף משה וישלך מידי את הלוחות, ר"ל כי אין שום קדושה וענין אלקי כלל בלעדי מציאות הבורא ית"ש.

ובאותו רגע שציווי הבורא אינו קיים הרי הם "כבלי חרס", מטרה תברואתי. זה נפלא. ועכשיו הוא מגיע לשיא -

[ידע משה ש]אם הביא הלוחות היו כמחלפים עגל בלוח ולא סרו מטעותן [כלומר שהם היו עובדים ללוחות במקום לעגל, שהרי הם "מעשה אלוקים", ממש כמו ע"ז שעובדים לשמש או לכוכבים או למזלות שגם הם מעשה אלוקים]. אולם כאשר שבר הלוחות, ראו איך המה לא הגיעו אל מטרת האמונה בד' ותורתו הטהורה. וזה דברי הגמ' בכ"מ ומכילתא שגם על עת עמידת בהר נאמר ובלבבם יכובו לו, שעדיין לא נחקק בתוכם הציור האמתי להאמין בנמצא מחויב המציאות בלתי מושג ובלתי מצויר, ולכך טעו בעגל.

ובלוחות הראה להם לעקור מהם כל דמיון כוזב והפליא לעשות משה רבינו בשבירת הלוחות, ולכן נתן לו הקב"ה יישר, שאמר לו הקב"ה פסל לך שני לוחות אבנים כו' וכתבתי על הלוחות כו' אשר שברת היינו ג"כ להיות לאות על השורש שלמדת להם בשבירת הלוחות, וזה כי לוחות ושבירי לוחות מונחין בארון, ולהורות כי הראשונים אשר מעשה אלקים המה כמשמעו הוא בכבודו עשאו, רש"י, המה שבירים ולוחות שפסל משה המה השלמים, להראות כי אין **בנברא קדושה בעצם רק מצד שמירת ישראל התורה כפי רצון הבורא ית"ש הקדוש, הנמצא האמיתי, הבורא הכל ית"ש וזכרו.** וכמעט על זה נכלל כל ספר דברים להזהירם בזה "כי לא ראיתם כל תמונה השמר לך" כו' ודו"ק.

(משך חכמה שם)

³ לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 238, וכן שיחת ליל שמחת-תורה, תורת-מנחם תשמ"ז, כרך א', עמ' 351

זיווג ראשון, זיווג שני

הזיווג השני בא אחרי שאתה חוטף מכה, כאפה, ואתה מדשדש בבוץ ועפה עליך 'הגאווה', ועכשיו מגיעים לשבירת הלוחות. בכל יום אנו אומרים בנוסח התפילה שלש פעמים -

אֱלֹהֵי נְצוּר לְשׁוֹנֵי מִרְעָה וְשִׁפְתֵי מְדַבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תְדוּם וְנַפְשֵׁי כַּעֲפָר לְכָל תְּהִיָּה. פֶּתַח לְבִי בְּתוֹרַתְךָ...

חיבור הזה לא הגיוני לכאורה. מי שרוצה שלבו יפתח בתורה צריך שיהיו לו דעות, סברות, לומר כך או לומר הפוך, שכל אנושי, ואילו כאן אנו מבקשים 'ונפשי כעפר לכל תהיה'. חז"ל אומרים -

אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו. (עיהובין נ"ד.)

לא רק שהוא לעצמו מרגיש שמי הוא, ואין עוד מלבדו, הוא אף מרגיש שפלות כלפי כל האדם - 'שהכל דשין בו', ורק אז יוכל להיות 'פתח לבי בתורתך'. בלימוד תורה יש שני דברים סותרים - האחד הוא הצורך בסברה, בהגיון שלי, בהבנה שלי (דהיינו באגו שלי), ומצד שני אני צריך להבין שהתורה הזו היא 'תורתך', רבש"ע, ואין לי בה שום השגה, וכל מה שיש לי בה וכל מה שהיא עוברת אלי זה בגלל שאני בטל לציוויו של הקב"ה. בשביל זה אני צריך תחושת ביטול, שפלות, להגיע ל'פתח לבי בתורתך' רק אחרי 'ונפשי כעפר לכל תהיה'.

לומד תורה אמיתי הוא מי שתופס שכדי לקלוט שהחכמה היא חכמה אלוקית - אני פועל ולומד עם השכל שלי וההבנה שלי אבל הם כולם מתבטלים בציווי ה' אל החכמה האלוקית. לרבי מליובאוויטש יש ביטוי מדהים; יש כל מיני 'גזירות הכתוב' לא מובנות, למשל פרה אדומה, חוקים וכו', אבל יש גזרת הכתוב אחת שממש אי אפשר להבין - זו שאומרת שאני צריך להבין את מה שהקב"ה אומר בדברים שאני כן מבין, כי איך יתכן שאני יכול להבין את השכל האלוקי? הרי אני נברא, ולתורה אין קץ ותכלית, והיא דבר ה', וקודשא בריך הוא והיא חד, אז מכח מה אני יכול ללמוד תורה?! לכן על מנת ללמוד תורה צריך שתי תכונות, ובלשוננו של הרבי - "לוחות ושברי לוחות". אני צריך קודם כל להיות שברי לוחות ורק רק אוכל להיות גם לוחות.

בַּעֲתָה הָיָה אֱמֶר ה' אֱלֹהֵי פֶסֶל לְךָ שְׁנֵי לִוְחֹת אֲבָנִים פְּרָאשִׁים וְעַלָּה אֱלֵי הַהָרָה וְעָשִׂיתָ לָךְ אֲרוֹן עֵץ. וְאָכַתְבְּ עַל הַלְּחֹת אֵת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלְּחֹת הָרָאשִׁים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשִׁמַּתָּם בְּאֲרוֹן. (דברים י', א'-ב')

הלוחות אשר שיברת יהיו שם ראשונים בארון ויחד איתם יהיו גם הלוחות.

ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך

בואו נחשוב רגע למה חטאנו בעגל. היו לנו סברות כל כך חזקות והיינו בטוחים שאף אחד לא יוכל לפרוץ אותן או לומר הפוך, עד כדי כך שאף אחד אפילו לא עמד בעמדת תצפית כדי לבדוק אולי משה כן חוזר, וגם אף אחד לא שואל 'ומה עם משה לא יחזור'. הרי אם הקב"ה הוא עצם הכל - הרי שהוא יכול להעביר אלינו את התורה גם בלי שנדע איך, גם באופן שלא

אלא רק אנחנו. [לכאורה קשה - זהו הזמן המתאים לבקש כזו בקשה? אחרי חטא כל כך חמור! ועוד - מה אכפת למשה שתהיה השראת שכינה גם על עמים אחרים? מה זו 'הקמצנות הזו?'], ומשה רבנו כאילו אומר לקב"ה - 'בוא נלמד יחד חברותא את מה שמופיע בכוזרי ש'ישראל באומות כלב באיברים' ולא יתכן שהרגל או איבר אחר יקבלו את ספיקת הדם של מה שאנחנו, הלב, צריכים לקבל' וכו'. ומה עונה לו הקב"ה? -

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה גַם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי מִצֵּאת חוֹ בְּעֵינַי וְאֶדְעֶךָ בְּשֵׁם. (שם י"ז)

הקב"ה מסכים על ידי משה - 'לא אשרה שכינתי עוד על אומות העולם'.⁴ אבל משה לא מוותר ורוצה לדעת שהנושא באמת 'סגור', ואחרי פסוקי י"ג מידות של רחמים הוא 'מוודא' שוב - **וַיֹּאמֶר אִם נָא מִצֵּאתִי חוֹ בְּעֵינֶיךָ אֲדַנִּי יְלֶךְ נָא אֲדַנִּי בְּקֶרְבְּנוּ כִּי עַם קָשֶׁה עֲרָף הוּא וְסִלְחֹת לְעֹנְגוֹ וְלִחְטָאתָיו וְנִחַלְתָּנוּ. (שם, ל"ד, ט)**

"ונחלתנו" משמעו - ותתננו לך לנחלה (ס"א שתתן לנו נחלה) מיוחדת, זו היא בקשת 'ונפלינו אני ועמך', שלא תשרה שכינתך על האומות עובדי אלילים. (שם ברש"י)

וגם כאן הקב"ה מנחמו - **וַיֹּאמֶר הֲנֵה אֲנֹכִי כֶרֶת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלְאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִבְרָאוּ בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הַגּוֹיִם... (שם י')** ומבאר רש"י -

אעשה נפלאות. לשון ונפלינו, שתהיו מובדלים בזו מכל האומות עובדי אלילים, שלא תשרה שכינתי עליהם. (שם)

אנחנו זוכים פה לדברים שלא היו לפני כן! איך זה קרה? חז"ל מספרים שבעקבות שבירת הלוחות הצטער משה רבנו ובא אליו הקב"ה ואמר לו -

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִצְטַעַרְתָּ, חִיִּיךָ אֵין אִתָּה מִפְסִיד, בְּלוֹחֹת הָרָאשׁוֹנוֹת לֹא הָיוּ אֶלָּא עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת בְּלִבְךָ, עֲכָשׁוּ שְׁנִצְטַעַרְתָּ, אֲנִי נוֹחֵן לָךְ הַלְּכוֹת מְדַרְשׁוֹת וְאֶגְדוֹת (שמו"ר, מ"ז, ז')

מה זה, פרס של שבירת הלוחות?! בכלל, כמי שקרא קצת את הפרשה, זה נדמה ש"כי תשא" זה לשון נישואין, שיש בפרשה סיפור ארוך עם שני זיווגים - זיווג ראשון וזיווג שני,⁵ והוא תופס חזק מאד הזיווג השני, עד כדי כך שבאשר משה יורד מההר ועור פניו קורן והוא צריך לתת את המסווה על פניו - זה רק אחרי הלוחות השניים ולא אחרי הלוחות הראשונים. משהו בזיווג השני הזה הוא עמוק מאד. ולא שבשביל הזיווג השני היינו צריכים לעזוב את הראשון, אלא כמדומני שכל אחד מאיתנו צריך וחיוב לעבור בכל יום מימי חייו זיווג ראשון וזיווג שני עם הקב"ה.

⁵ ולכן בזיווג השני, בפרשת כי תשא, חוזרת התורה על כמה עניינים שמופיעים ב'כתובה' - שלשה רגלים, ביאת הארץ, איסור בשר בחלב.

⁴ ומה שבלעם עוד עתיד להתנבא על אף היותו גוי - זה בגניבה בלילה, וע"י שליח, כנופל וגלוי עיניים. ע"ש ברש"י.

לא ברעיונות שלך, לא במה שאתה בטוח בו ב-100% ואין אף אחד שאומר אחרת' - הרי גם בהר סיני לא היה אחד שאמר שאולי טעינו במניין ארבעים הימים. אז מה היה החטא? אם הייתי מצליח להתבטל ביטול מוחלט, אם היינו מחדירים לעצמנו שאין כאן שום קדושה עצמית.⁶ ומתוך הביטול הזה, כשאני מבין שאין בי מצד עצמי כלום, אני יכול להגיע להשגות הכי גדולות שיש בעולם ואף הייתי יכול להבין שהתורה יכולה לעבור גם דרכי, אם משה רבנו לא ירד. האם אנחנו מבינים את זה?.

השראת שכינה שלא היתה קודם לכן

רק בזכות חטא העגל ושבירת הלוחות הגענו למטה למטה לבוץ, ועכשיו מתחיל הזיווג השני. עכשיו כשאתה לא בהתרגשות של "וכל העם רואים את הקולות" - עכשיו תהיה השראת שכינה שלא הייתה קודם לכן.

בלוחות הראשונים היו אורות שלא ניתן בכלל לתפוס. חז"ל אומרים שהיו שם אלף אורות שלא ניתן להבינם, אבל היה שם רק מה שכתוב בהם, ואילו בלוחות השניים כתוב שיש אין סוף לאפשרויות החידוש, לתורה שבעל פה, ואם אתה בא מהמקום הזה שתפסת את החטא שלך, את החולשה שלך, את הידיעה ש- 'כן, אני יכול ליפול בעגל. גם אני 'המושלם והכל יכול' יכול להגיע לכך שאם חור לא 'יבוא לי בטוב בעין' אני לא יודע לאן אני יכול להגיע עם זה. כן, אני מודע לזה', אני מכיר את שפלותי. ולכן אני כלי לאלוקות, כי אין לי כלום משלי ולכן אני אינסופי.

הרומנטיקה, התמונות והאלבומים של הזיווג הראשון, יכולים להיות האויב של המשכיותו. דווקא הבוץ, הידיעה שחטאתי, שחטאתי ושאיני כלום אם לא שהקב"ה יוציא אותי, תייצר זיווג של ישראל וקודשא בריך הוא ממקום הרבה יותר נמוך - אבל עם השראת שכינה הרבה יותר גבוהה. "גם את הדבר הזה אשר דיברת אעשה".

רק לוחות שניים, אלו שיורד איתם משה ביום הכיפורים, היום בו נכנס כהן גדול לקודש הקודשים ושעיר המשתלח נשלח לעזאזל, ובתוך כל אותם הדברים שצריכים להתרסק בתוכי, רק משם אפשר להגיע לקרני הוד. מלוחות שניים, מחטא העגל, מהשבירה - ומהתיקון.

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ
לעמנואל - 054-7500516

נצליח להבין. מי אמר שאני צריך להבין? "כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו", וכמו שאמר המשך חכמה - ואם הוא לא יורד חזרה מההר, אז מה? יש לקב"ה דרכים נוספות להביא את התורה לעולם חוץ ממשה. ונוסיף אנחנו - 'נו, אז לא ידעת, וואו! זה הדבר היחיד שאתה לא מבין?', אבל אנחנו בחשיבה שלנו החלטנו 'שראינו שמשה הוא היחיד שיכול לעלות, וראינו שהוא לא יורד, וראינו שארבעים יום הסתיימו' - נו, גמרתם את הסברות שלכם כבר?...

מהיכן מגיעים לכל הרבה סברות? מה שהיה במעמד הר סיני היה "אשר בחר בנו מכל העמים", "ובנו בחרת מכל עם ולשון". שם "ורוממתנו מכל הלשונות", שם עלינו לגובה עצום, אבל כשמגיעים לגבהים כאלו יש לזה גם תופעות לוואי, סיכונים. משה רבנו מרגיש לאן זה לקח את עם ישראל והוא שובר את הלוחות כדי להטמיע בנו את השברון, את ה"נפשי כעפר לכל תהיה". כשתבוא ללמוד תורה, תבוא עם שבירי לוחות ולוחות. זה מופלא ממש. זה כל כך חי אצלנו.

וכאן נענה לשאלה הקשה ביותר ששאלנו - האם אני מאמין שהיום כל אחד מאיתנו באמת מסוגל לעבוד עבודה זרה, ולהרוג את חור? 'פההה, זה לא ראוי לי ולכבודי'. אבל התשובה האמיתית היא - כן. יהודי צריך להאמין שהוא מסוגל לזה וכל מה שזה לא קורה בפועל זה כי הקב"ה עושה נס שלא תעשה את זה. זה לא מצידיך - אלא מצד הקב"ה. ערכך כנברא הוא שאתה עושה רצונו וממילא יש לך כח, גם אם משה לא בא, להיות כמשה.

להגיע לאינסוף רק מתוך ביטול

עכשיו נבין שכאשר הגענו למעמד הר סיני אחרי חמישים ימי התעלות, עלינו למעלה, "ויחן שם ישראל כנגד ההר", "וכל העם רואים את הקולות", והר סיני עשן כולו ועוף לא פרח ולא ציץ - וכל מה שהקב"ה אמר לנו שם לא היו כוונות עמוקות בכתבי האריז"ל, לא יום עיון בצפת העתיקה וגם לא פלפול למדני בהלכות נגעים ואהלות, אלא "לא תרצח", "לא תנאף", "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". זה קצת מעליב לא? הרי את זה כבר למדתי בכיתה א'.. אבל צריך להבין שכל מה שאתה זה בגלל שהקב"ה נותן לך את הכח להיות כזה ובאותה שניה שאתה 'תעוף על עצמך', והסברה שלך תביא אותך למקום שאין בו את הביטול, הסכנה אז גדולה מאד.

"וביום פקדי ופקדתי". חטא העגל של כל יום ויום הוא הידיעה שאין שום קדושה עצמית בעולם, כדברי המשך חכמה שראינו, אלא רק מפני שהקב"ה משרה שכינתו בנו, והוא ציווה את זה. לא בלוחות יש קדושה עצמית, לא במשה, לא בסברה שלך,

⁶ גם קדושתו של משה רבנו איננה עצמית אלא רק בגלל שהקב"ה ציווה והעביר את התורה דרכו אלינו ואם לא היה מעביר דרכו הוא היה מוצא כבר דרך אחרת להעביר אותה.